

BOSNYÁK JÁNOS

1967–2012

AZ INDULÁS

Abaúj-Torna vármegye Encsi járásában Felső-Gagy ősrégi község, az Aba nemzetségből származó híres Gagy család fészke és birtoka, amelyhez még Alsó-Gagy, Gagy-Vendégi és Gagy-Bátor tartoztak.¹ Gagy-Bátor községközponttal, 115 házzal és 621 magyar lakossal Gagy-Vendégtől két kilométerre nyugatra van. A község szintén a Gagy család birtoka volt, egyike a vármegye legrégebbi községeinek. Hajdan vára volt, amelyet Hasszán pasa 1576-ban ostrommal bevett és leromboltatta.² Az Aba-nemzetségből származott a kihalt Bátori család is³, és a két családi névből adódik a Gagybátor falunév. A Cserehát többi falvaihoz hasonlóan, a fényes történelmi múlt ellenére, Gagybátor egészen kicsi falu, az ott lakók a természet adta szerény lehetőségeket kihasználva igyekeznek megélni. Mint ahogy a kis magyar falvak lakóinál a hatvanas-hetvenes évektől jellemző volt, a születési anyakönyvi kivonatban feltüntetett születési hely nem a szülők lakhelye, ahol születésük ötödik-hatodik napjától éltek, hanem a körzethez kijelölt kórház vagy szülőotthon földrajzi helye, így Bosnyák János Szikszón született 1967. november 23-án, de gyermekkorát Gagybátoron élte. Általános iskolába „szülőfalujában” járt, öt évesen a gagybátori általános iskola első osztályos tanulója, majd a sátorlajújhelyi közgazdasági szakközépiskolában tizenhét évesen érettségizett. Már a középiskolában megmutatkozott tehetsége, egymás után nyerte a tanulmányi versenyeket. Tudatosan készült a közgazdász pályára, az iskola pedagógusai pedig máig úgy emlékeznek rá, mint az iskola egyik legkiválóbb diákjára. A mai Corvinus Egyetemen, ahol tanulmányait folytatta, sorra vitte el a Skála-ösztöndíjak és a TDK-versenyek első helyezéseit. 1991-ben kitüntetéssel diplomázott mint okleveles közgazdász és tanár.

A TANÁR

Bosnyák János az egyetemen ahhoz a kisebbséghez tartozott, akinek nemcsak közgazdász, hanem tanári végzettsége is volt. Egyetemi tanulmányai után a Számvitel tanszéken 1996-ig egyetemi tanársegéd, 2004-ig egyetemi adjunktus, majd azt követően egyetemi docens. 2005-től, a Számvitel tanszék kettéválasztása után, a megalakuló *Vezetői számvitel tanszék* vezetője, 2011. április 11-től a Pénzügyi és Számviteli Intézet igazgatója.

Fiatalon lett tanszékvezető, egy új tanszéket kellett „kitalálnia”, és nagyon hamar, a tananyagok kidolgozásával párhuzamosan már tanította is az új elméleti megközelítéssel létrehozott szakmai anyagokat. Előadásokat tartott, gyakorlatokat vezetett, dolgozatok tömegét javította, vizsgáztatott. A nagy tömegű feladat energiáit megsokszorozta, a kollégáival együtt elért eredményeket az intézetben, a karon, az egyetemen széles körben elismerték.

1 Sziklay-Borovszky: i. m.: 301. oldal

2 uo.: 303. oldal

3 Kempelen Béla: i. m.: 476. oldal

Az egyetemen tanító tanár feladata nemcsak az órák megtartása, hanem a tananyagok megírása, az oktatáshoz elengedhetetlenül szükséges példatárak, segédanyagok elkészítése is. Különösen igaz ez egy „zöldmezős beruházás”, egy új tanszék alapításakor. Bosnyák János, a Vezetői számvitel tanszék vezetője az első pillanattól kezdve a teljességre törekedve írta kollégáival együtt az új tananyagokat, a példatárat. 2004-től három könyvfejezet, három egyetemi jegyzet, valamint példatár és feladatgyűjtemény szerzője. Szerkesztőként és társszerzőként a nevéhez fűződik a 2006-ban kiadott, a magyar számviteli oktatásban azóta is alapvető tananyagnak számító *Az IFRS-ek rendszere* című munka, amely a nemzetközi számviteli szabályozással és annak hazai vetületeivel foglalkozik.

A KUTATÓ

Bosnyák János a számvitelhez és a pénzügyekhez egyaránt vonzódott (minden bizonnyal erősebb volt a számviteli érdeklődése, ezért is kötött ki és maradt a Számvitel Tanszéken.) Ezt egy véletlen is elősegíthette, barátja a Pénzügy Tanszéken volt, így különösen nem meglepő, hogy közös folyóiratcikkek születtek. Az egyik „Az annuitás kamat- és törlesztőrészlet tartalma” címmel a Bankszemlében 1993. júniusban jelent meg.

A tanulmány közös mű, de mint a szerzők régi ismerője, meg tudom állapítani egyikük és másikuk hozzájárulását. Bosnyák János a számviteli és a pénzügyi értékfogalmat kívánta közös nevezőre hozni. Ahelyett, hogy idézetek és átirások egyvelegével mutatnám be cikkbeli kísérletét, célszerűbb hosszabban és egybefüggően idéznem a legfontosabb részt.

„A vállalkozások gazdasági teljesítőképességének megítéléséhez a számviteli rendszer szolgáltatja elsődlegesen az információt. A mindennapos gyakorlatban használt rendszerek alapja azonban az adott számviteli rendszert jellemző érték- és értéknövekmény-felfogás. Egy-egy tényleges számviteli struktúra felfogható, mint ezen idealizált értékfogalom egyedi alkalmazása, figyelembe véve az információszerzés és mérés gyakorlati problémáit. Ezen érték-konceptió aztán összevethető a pénzügyi közgazdaságtan értékfogalmával is.

A különböző számviteleméleti rendszerek (mérlegelméletek) kiindulási pontjaként megfogalmazott mérlegkészítési célok mögött meghúzódó értékfelfogások, különösen pedig a klasszikus dinamikus mérlegelmélet és ennek továbbfejlesztésére épülő számviteli rendszerek értékfogalma *a nettó vagyon* fogalmára épülnek. Így jelenlegi számviteli rendszerünkben egy vállalkozás könyv szerinti értéke ezen nettó vagyon koncepción nyugszik, amely röviden azt jelenti, hogy adott pillanatban a vállalkozás értéke az eszközök könyv szerinti értékének idegen forrásokkal csökkentett összege.

Az értékváltozás, vagy a számvitelben használatos kifejezéssel élve az eredmény (jövedelem) nem más, mint a nettó vagyon nagyságának a megváltozása. Az annuitás esetében a nettó vagyon megváltozását a részletek jövedelemtartalma (kamat) idézi elő. A nettó vagyon koncepción alapuló jövedelemfogalom a dinamikus közgazdaságtan jövedelemfelfogásával is szorosan összefügg. A nettó vagyon koncepció folyamatosan (vagy szakaszosan) kikényszeríti az adózás, osztalékfizetés és egyéb eredményt terhelő kifizetések elszámolása utáni eredmény, vagyis a nettó vagyont befolyásoló, ún. *vállalkozásban maradó* adózott eredmény, mint a mérleg szerinti eredmény mérlegbe történő beállítását.”⁴

⁴ Bosnyák–Mikolasek: Az annuitás kamat- és tőketörlesztőrészlet tartalma. *Bankszemle* 1993/6., 35. oldal

Ezek után már magától értetődik a pénzügytechnikai annuitás számviteli értelmezési feltételének a kritériuma: „Az annuitás számviteli kezelésének szempontjából tehát kulcskérdés a részletfizetés kamat és törlesztőrészlet tartalmának szétválasztása.”⁵

Szakmai munkásságának – szomorúan kell leírnom – utolsó elméleti szintetizáló műve – véleményem szerint csúcsa – a 2004. március 3-án *summa cum laude* minősítéssel megvédett *Számviteli értékelési eljárások hatása a vállalkozások vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetére* című PhD-értekezése.

A szerző számomra rendkívül vonzó módon gondolkodik. Olyan axiomatikus rendszert igyekszik alkotni, amelyben a fogalmak egzakt módon definiálhatók és definiáltak, a kiindulópontokból úgy juthatunk el a pénzügyi beszámolóig, hogy a folyamatok összessége konzisztens rendszert alkot. A vállalati mérleg, az eredménykimutatás és a pénzforgalmi kimutatás alapján az összkép megbízható és valós.

Bosnyák János *John R. Hicks* alapján értelmezi a jövedelmet, ami „a kellőképpen kimunkált és meghatározott érték adott időszak alatti nettó megváltozása” [18. oldal]. Habár Hicks határozottan a szubjektív értékeléssel mellett foglal állást, de a jövedelem fogalmát közvetlenül nem az értékből vezeti le. Bosnyák János – elfogadva a hicksi jövedelemdefiníciót – az értéket másként és többféle felfogásban írja le: „szó lesz a pénzügyi közgazdaságtan értékfelfogásáról, majd a modern számviteli rendszerek és a hozzájuk szorosan kapcsolódó vállalati jövedelemadó (társasági adó) törvények értékfelfogásáról” [18. oldal]. Hicks hatását bizonyítja az is, hogy határozott véleményét, „az értéket és a jövedelmet dinamikus közgazdasági környezetben kell elemezni, vagyis nagy hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az időtényező kellő prioritást kapjon a gazdasági elemzésben”, hicksi idézettel támasztja alá („a gazdasági statika nem törődik az idővel, a gazdasági dinamika pedig minden mennyiséget elhelyez az időben”).

A százötven oldalnyi elemzést követő *Összefoglaló és következtetések* záró részben (a száztizenhárom oldal melléklet előtt) az értekezés legfontosabb tételeit összegzi [151–156. oldal]:

- „Egy adott vállalkozás kötelező számviteli beszámolási rendszerének kialakításakor az értéktant és a tagolást tovább kell pontosítani, meg kell találni azt a specifikációt, amely a vállalkozás vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetéről az elvárásoknak megfelelő fogalom- és összefüggésrendszerben megbízható és valós összképet biztosít.”
- „A vállalkozások a különböző értékelési lehetőségek között valójában nem válogathatnak tetszésük (kedvük) szerint, hanem úgy kell választaniuk, hogy a választott értékelési eljárások segítségével a beszámoló megbízható és valós összképet biztosítson a gazdasági valóságról. A beszámoló nem a makroszabályokban megjelenő valamelyik értékelési megoldás (alternatíva) alkalmazásától, hanem a megfelelő eljárás kiválasztásától lesz megbízható és valós. Ez esetenként azzal járhat, hogy ilyen összképet a tételes szabályokban meg sem jelenő, vagy attól eltérő értékelési eljárással tud biztosítani egy adott vállalkozás.”
- „A gazdasági valóság értékelési eljárásoktól vett függetlensége esetén, a makroszinten értelmezett érdekhordozói érdekegyensúly szerinti nézőpontból megbízható és valós kép egy adott vállalkozás gazdasági valóságáról csak egy adott számviteli értékelési eljárás-kombinációval mutatható be.”

- „Egy adott vállalkozáshoz tartozó érdekhordozói kör érdekegyensúlya a makroszinten értelmezett érdekhordozói érdekegyensúlytól eltér, és az ebből eredeztethető nézőpont-módosulás intézményesen nem kerül ellensúlyozásra, akkor a megbízható és valós összkép értelmezése közötti eltérések hatása is megjelenik az adott vállalkozás számviteli értékelési eljárás-kombinációjában.”
- „Amennyiben a számviteli értékelési eljárások hatással vannak a gazdasági valóságra, akkor egy adott vállalkozáshoz tartozó érdekhordozói kör érdekegyensúlya a megbízható és valós összkép értelmezéséhez és a gazdasági valóság befolyásolásához fűződő érdekeit egyaránt tükrözi, és ha ez utóbbiból eredeztethető nézőpont-módosulás intézményesen nem kerül ellensúlyozásra, akkor a gazdasági valóság befolyásolásának motívuma is megjelenik az adott vállalkozás számviteli értékelési eljárás-kombinációjában.”
- „A számviteli értékelési eljárások eltérő megválasztása egy adott vállalkozásnak a pénzügyi közgazdaságtan értékfelfogása szerinti tényleges vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetére a vállalkozás által generált pénzáramlások nagyságának, időbeli szerkezetének megváltoztatásán keresztül közvetlenül, míg a hozamvárakozások befolyásolásán keresztül közvetett módon tud hatni.”
- „A számviteli értékelési eljárás-kombináció kialakításának hazai gyakorlatában szignifikáns módon megjelenik a vállalkozások közgazdasági értékének befolyásolására irányuló törekvés. Az értékelési eljárás-kombináció kialakításakor (módosításakor) megjelenő befolyásoló tényezők között a társasági adózással kapcsolatos megfontolások szignifikáns szerepét egyértelműen a megbízható és valós összkép érvényesülését veszélyeztető, illetve az attól való eltérés irányába ható jelenségként lehet azonosítani. A társasági adó alapjának egyes értékelési eljárások eltérő megválasztásával történő megváltoztathatósága miatt ezekben az eljárásokban a vállalkozások tényleges gazdasági előnyt vagy hátrányt hordozó döntési változókat látnak. A kutatásnak ez az eredménye megalapozza azt a következtetést, hogy a hazai számviteli beszámolási szabályokat még inkább, vagy teljesen el kell választani a társasági adózás rendszerétől.”
- „A hazai gyakorlatban a mikro- és kisvállalkozások számviteli értékelési eljárás-kombinációjának kialakításakor érvényesülő szempontok lényeges eltérést mutatnak a közép- és nagyvállalkozásoknál megjelenő szempontoktól.”
- „Kisebb vállalkozásoknál az adózással összefüggő tényezők alkotta faktor, míg a nagyobb vállalkozásoknál az információ hasznosságával, minőségével összefüggő tényezőket tömörítő faktor gyakorolja a legjelentősebb hatást.”
- „A mikro- és kisvállalkozásoknál – többek között – a tulajdonos(ok) és a vezető(k) személye gyakran egybeesik, a képződött jövedelem felosztásakor jelentős érdekütközés az állami (adózási) érdekekkel szemben mutatkozik. Megfontolás tárgyát kellene hogy képezze – egy körültekintően megválasztott nagyságrendi küszöb alatt – a kisebb vállalkozások kiemelése a számviteli törvény hatálya alól, amennyiben az nem ütközik a hazai társasági joggal és/vagy az ez irányú nemzetközi kötelezettségeinkkel.”
- „A hazai gyakorlatban egyrészt az eladósodottabb, másrészt a jelentős társaságinyerés-gadó-kedvezményel rendelkező, harmadrészt a kimutatott számviteli jövedelemtől függő vezetői érdekeltségi rendszerrel bíró nagyvállalatok nagyobb valószínűséggel választanak jövedelemnövelő számviteli stratégiát.”

A VEZETŐ ÉS KÖZÉLETI EMBER

Dr. Bosnyák János az egyetemi közélet aktív szereplője volt, az egyetemen vállalt vezetői tisztségei, szenátusi tagsága révén jelentős szerepet töltött be az intézmény működésének alakításában. Egyre felelősségteljesebb feladatokat kapott, amelyeket a rá jellemző lelkiismeretességgel látott el.

Az egyetem történetében Bosnyák Jánoséhoz hasonlítható szerepvállalást és teljesítményt nem ismerek. Megbízatai és vállalt feladatai időrendben:

- 1999–2001: a Gazdálkodástudományi Kar Stratégiai Bizottság audit albizottságának tagja;
- 2004–2005: a Gazdálkodástudományi Kar Pénzügyi és Költségvetési Bizottságának tagja;
- 2005–2008: a Gazdálkodástudományi Kar dékánhelyettese;
- 2007– : a Gazdálkodástudományi Kar Kari Tanácsának tagja;
- 2009– : a Szenátus tagja;
- 2009-ben: az egyetem Pesti Campusának igazgatója.

Dr. Bosnyák János tanszékvezető egyetemi docens kevesebb mint egy éven belül eljut szakmai pályafutásának csúcsára: 2011. április 11-től a Vezetői számvitel tanszék vezetőjeként a Pénzügyi és Számviteli Intézet igazgatója; 2011. november: az Országos Számviteli Bizottság elnöke; 2012. január: a Budapesti Corvinus Egyetem stratégiai rektorhelyettese.

Alkothatna és szenvedéllyel dolgozhatna. „Több évvel a Számvitel tanszék kétválása után sincs még megoldva az oktatói feladatok célszerű megosztása a Pénzügyi számvitel és a Vezetői számvitel tanszék között, a Pénzügyi és Számviteli Intézet tanszékei közötti laza kapcsolatot csupán a közös pénzügy-számviteli alapozó képzési szak adja. Az egyetemi stratégiát a hallgatói keretszámok alapján újra kell gondolni, mert az oktatási struktúra átalakítása nélkül az egyetem nem finanszírozható” – sorolta utolsó beszélgetésünkön a rá váró legfontosabb feladatokat.

Higgadt volt, nem tűnt zaklatottnak, tudta, hogy a szükséges változtatások érdekeket sértenek, keresztülvitelük nem lesz egyszerű folyamat. Mint ahogy általában lenni szokott, bizakodó volt, az egyetem működni fog, remélhetően még jobban, mint eddig.

MÁSODIK ÉLETE

János az egyetemen oktatóként tanított, vezetőként irányított, gazdálkodáshoz és számvitelhez értő szakértőként az egyetemen belül és azon kívül tanácsot adott, ellenőrzött és számviteli szakmai tanulmányokat készített. Mindez együtt meghaladhatta egy ember teljesítő képességét – legalábbis én ezt gondolom –, ezzel szemben nem kis meglepetéssel hallgattam lelkes elbeszélését a szülőfalujában lévő gazdaságáról, amit testvérbátyjával együtt irányít. Ami belefért egy-egy hétvégébe, a nyári szünetbe, azt elvégezte, még fizikai munkát is vállalva „szántott, vetett és aratott”. Mellékesen említette, ha kellett traktort vezetett, sőt ha meghibásodott, megjavította. A termőföld szeretetét és tiszteletét nagyapjától és apjától „egyenes ágon” örökölte. A gagybátori gazdaság megbeszélte közös látogatása sajnos elmaradt, mindörökre.

A JÓ KEDÉLYŰ, SEGÍTŐKÉSZ EMBER

Az ifjúkor, az egyetemi évek, majd a fiatal titáni időszak Bosnyák Jánosát egyik oldaláról nézve a jó kedély, az állandó mosoly, a vidámság, másik oldalról a gyors felfogás, az okos észjárás, a „legszárazabb” szakmai kérdésekről is mindenki számára élvezetes beszámoló, előadás vagy érvelés jellemezte.

Szakmai feladatokban, illusztratív példákban nála „Kisember Gábor” az „Erőlködés Rt.” főkönyvelője készítette a cég éves pénzügyi tervét, a „Jövök, Megyek, Hazudozok Kft.” ügyvezetője az adóbevallást.

Barátai, a környezete számított rá, önzetlenül segített, sokszor kérés nélkül is, mert nyitott szemmel járt, és észrevette, ha valakinek segítségre, bátorításra vagy tanácsra volt szüksége.

2012. FEBRUÁR 13.

Bosnyák János 2012. február 13-án, munka közben örökre távozott. 44 éves volt. Utolsó, addigi legnagyobb feladatát már nem teljesíthette. Rengeteg tennivaló várt még rá, alkotott volna, kivételes tehetségével és a legőszintébb szándékkal tudta volna alakítani szűkebb és tágabb közössége sorsát. Amit létrehozott, megmarad. Emberi és szakmai példamutatására emlékezni fognak. Tragikus halálának helye és ideje jelkép.

BÁNFI TAMÁS

IRODALOM

- Dr. Sziklay János–dr. Borovszky Samu: *Magyarország vármegyéi és várai* I. kötet: Abauj-Torna vármegye és Kassa. Budapest, „Apolló” irodalmi és nyomdai részvénytársaság, 1896
- Kempelen Béla: *Magyar nemes családok*. I. kötet. Budapest, 1911. Grill Károly Könyvkiadó vállalata.
- Bosnyák János (2003): *A számviteli értékelési eljárások hatása a vállalkozások vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetére*. PhD-értekezés, BKÁE, Budapest
- Bosnyák János–Mikolasek András (1993/6.): Az annuitás kamat- és tőketörlesztőrészlet tartalma. *Bankszemle*, Budapest
- Bosnyák János–Mikolasek András (1993/10.): A számviteli és a gazdasági hozamráta összefüggései. *Számvitel és könyvvizsgálat*
- Bosnyák János–Mikolasek András (1993): A költségszámítás néhány elméleti és gyakorlati vonatkozása. *Számvitel és könyvvizsgálat*
- Bosnyák János (2004): Valós értékelés a magyar és a nemzetközi számviteli szabályozásban. *Számvitel – Adó – Könyvvizsgálat*